

06 ESEJ

V čem spočívá svoboda umění?

„Jsme svědky situace, kdy se politicky orientované umění nenachází v žádné opozici k etablovaným institucím. Na zisk orientovaný byrokraticky řízený systém je tím legitimizován. Už ve 40. letech minulého století psal francouzský situacionista Guy Debord, že společnost podílející se na takovém spektaklu se svými nepřáteli uzavírá určitý mír a integruje je do vlastní show. Jaké možnosti ale dnešní umění má, pokud se této show chce vyhnout?“ píše ve své eseji kritička umění Noemi Smolik.

Noemi Smolik

10 ROZHOVOR

Petr Pavel: Pravda je většinou uprostřed

„V Pákistánu nebo Afghánistánu se seznámíte s problémy, které ve střední Evropě nevidíme nebo jim nevěnujeme pozornost. Nutně pak dospějete k větší skromnosti. Zjistíte, že střední Evropa není pupkem světa, že je mnoho regionů, které mají mnohem větší problémy než my. A získáte pokoru. V tom, že náš pohled na svět formovaný naší historickou zkušeností nemusí být jediný správný,“ říká v rozhovoru bývalý armádní generál a šéf vojenského výboru NATO Petr Pavel.

Jiří Hrabě

16 TÉMA

Neútoč na mě!

Politika, sexuální orientace, klimatická změna. To jsou jen některá z témat, na kterých se často zadrhne komunikace v rodině. Znáte ten pocit, kdy místo výměny názorů, která hrozí přerůst v klasickou roztržku, jen mávnete rukou a řeknete: pojďme se raději bavit o něčem jiném? Proč si neumíme povídat, když máme různé názory? Zjišťovali jsme to společně s Deníkem N.

Adéla Skoupá

03 EDITORIAL

Co najdete v čísle

24 FOTOEDITORIAL

Neviditelní fotografové.
Nepřátelé režimu ve fotografiích
StB

28 FENOMÉN

Svoboda slova na internetu

30 DOPIS

Mikuláš Minář píše babičce,
proč organizuje největší
polistopadové demonstrace

32 VITAL INDEX

Peníze a svoboda

34 REPORTÁŽ

Unikátní zápisky o dovolené
s dědou na Kubě

42 DOPIS OTCI

Sexuální menšiny v Rusku

44 RETRO

Zmijovka v Africe

54 LINKA SENIORŮ

Vnitřní žalář. Komplexy a my

56 KOUZELNÁ MOC ROSTLIN

Tymián. Penicilin chudých

57 ZDRAVÍ

Anémie. Chudokrevnost hrozí
lidem s chronickými nemocemi

58 DENTÁLNÍ HYGIENA

Čistý zub se nekazí

60 PŘÍBĚH

Anežka a Miroslav Kovalovi:
Výtvarníci z konce světa

64 VAŘENÍ

Jak vařit v klimakteriu

46 ROZHOVOR

Libuše Jarcovjáčková: Léčila jsem se fotografováním

„Byly těžší chvíle i souvisle těžké chvíle, například jsem prošla periodickými depresemi, aniž bych věděla, že jsou to deprese. Když už jsem nyní deset let bez jakýchkoli příznaků, tak teprve vidím, jak je deprese zákeřná, jak vám strašně mění pohled na věc a schopnost sám se sebou zacházet. Intuitivně jsem se léčila fotografováním a vždycky mi to pomohlo.“ říká fotografka Libuše Jarcovjáčková, které uspořádali retrospektivní výstavu na prestižním festivalu ve francouzském Arles.

Jan H. Vitvar

52 ZDRAVÍ

Ztraceni v nemoci

Možná jste to zažili i vy sami. Dozvěděli jste se závažnou diagnózu a přemítáte, co dál. Cítíte směs protichůdných emocí, které jsou v tu chvíli silnější než chladný rozum. Proč já? Co dál? Kolik času mi zbývá? To všechno jsou otázky, které se vám honí hlavou a na které neexistuje snadná odpověď. I v takových chvílích ale máte svá práva, a dokud jste toho schopni, stále o sobě rozhodujete. Znamená to, že nemusíte udělat vše, co vám doporučí zdravotníci. Budete to však vy, kdo za své rozhodnutí ponese důsledky.

Ludmila Hamplová

82 (NE)OBYČEJNÍ

Přátelství navzdory hranicím

Pro svobodomyšlné Čechy a Slováky žijící v tuhé normalizaci představovalo Polsko sedmdesátých let svým způsobem okno na Západ. Panovala tam uvolněnější atmosféra, konaly se kvalitní hudební, filmové a divadelní festivaly, vycházely překlady v Československu nedostupných knížek. Do Polska se však nejezdilo jenom za kulturou, ale taky za názorově blízkými lidmi. Cestování za severní hranici bylo v té době výrazně jednodušší než západním směrem.

Ondřej Nezbeda

66 DOBRÉ ČTENÍ

Filip Zajíček, Kirill Ščeblykin:
Jsme jako oni

69 POHLED

Carola Antígona

74 HUDBA PRO MOU RADOST

Jiří Černý: Bob Dylan, Jiří Smrž,
Morrissey, Nerez, Lucia a J. J. Cale

76 NESMRTELNÉ LÁSKY

Yves Montand a Simone Signoret

77 FEJETON

Rudolf Křest'an: pátrání po
volování

78 ZAMYŠLENÍ

Svoboda nad bílým papírem

86 BYDLENÍ

Ukaž mi, jak bydlíš, řeknu ti,
kdo jsi

88 RADOSTI

Co je nového v Elpidě

90 TRÉNOVÁNÍ PAMĚTI

Procvičte svou paměť

VITAL | Časopis, který spojuje generace | Ročník XIII., číslo 3/2019 | Vychází 4x ročně v tištěné i internetové podobě | Vydává: Elpida, o. p. s. | Evidenční číslo: MK ČR E 17957 | Šéfredaktor: Jiří Hrabě | Šéfreditor: Tomáš Rákos | Editorka: Kateřina Špačková | Redakční rada: Jan Bartoš, Zuzana Pelková, Tomáš Rákos, Petr Hora-Hořejš, Karel Tejkal, Lucie Vidovičová, Tomáš Šponar, Jaroslav Veis | Fotograf: Jan Bartoš | Jazyková korektura: Jaroslava Vaňková | Adresa redakce: Na Strži 40, 140 00 Praha 4 | Telefon: 224 231 914 | E-mail: casopisvital@elpida.cz | web: www.casopisvital.cz | Komerční inzerce: Markéta Křištofová, tel. 606 743 756 | Webová verze: Martin Blažiček | Grafické zpracování a layout: Carton Clan | Tisk: Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s. | Vydavatel si vyhrazuje právo publikované materiály zveřejnit též na internetu | Uzávěrka tohoto vydání: 20. září 2019. Předplatné zajišťuje SEND předplatné s. r. o. – www.send.cz, tel.: 225 985 225.